

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2024. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.17>

УДК 332.2:332.3

А. М. Третяк,

д. е. н., професор, член-кореспондент НААН України, професор кафедри геодезії та землеустрою,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1154-4797>

В. М. Третяк,

д. е. н., професор, професор кафедри геодезії та землеустрою,

Сумський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6779-1941>

М. А. Третяк,

старший судовий експерт,

Чернівецьке відділення Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9347-4859>

АНАЛІЗ СТАНУ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ ОСНОВИ СУДОВОЇ ЗЕМЛЕВПОРЯДНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ

A. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Chief Researcher,

Bila Tserkva National Agrarian University

V. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Sumy National Agrarian University

M. Tretiak,

Senior forensic expert,

Chernivtsi branch Kyiv Research Institute of Forensic Expertise Ministry of Justice of Ukraine

ANALYSIS OF THE STATE OF THE METHODOLOGICAL BASIS OF JUDICIAL LAND PLANNING EXPERTISE IN UKRAINE

У статті досліджено стан методологічної основи судової землепорядної експертизи в Україні, до якої включено такі види судової експертизи: земельно-технічна; оціночно-земельна; експертиза з питань землеустрою. Розроблено логічно-змістовну схему системи заходів і дій, що входять у структуру землеустрою. Розширено об'єкти землеустрою, які мають бути включені до об'єктів судової землепорядної експертизи. Зокрема, такі як: земельні частки (паї); межі територіальних громад та старостинських округів; межі та режим і умови використання й охорони земельних угідь та земель функціонального використання; межі обмежень та обтяжень (земельних сервітутів) у використанні земель та інших природних ресурсів; межі та режим і умови використання й охорони лісових і ділянок збереження природних ландшафтів, відновлення та підвищення родючості ґрунтів, рекультивації порушених земель і землювання малопродуктивних угідь, захисту земель від ерозії, підтоплення, висушення, зсувів, вторинного засолення, закислення, заболочення, ущільнення, забруднення промисловими відходами та хімічними речовинами тощо, консервації деградованих і малопродуктивних земель, запобігання іншим негативним явищам; межі режимоутворюючих об'єктів; геодезичні координати земельних ділянок та інших об'єктів нерухомості, експлуатація яких передбачена або не передбачена на даній земельній ділянці; межі та режим і умови використання й охорони земель сівозмін, сінокосо- і пасовищезмін; кадастровий план або технічна документація; межі та режим і умови особливого використання й охорони земель та інших природних ресурсів і біорізноманіття в межах територій зон екологічної мережі; межі обмежень у використанні земель, що можуть встановлюватися комплексним планом просторового розвитку території територіальної громади. В процесі дослідження встановлено, що: 1) назва «земельно-технічна експертиза» має бути змінена, оскільки неточно описує цей вид спеціальних досліджень; 2) у землепорядній науці не узагальнені та не приведені до єдиної класифікації види землепорядної експертизи (земельно-технічна, оціночна-земельна, з питань землеустрою) та, як наслідок, класифікації об'єктів землепорядної експертизи переплітаються; 3) відсутня єдність підходу до потенційних суб'єктів, які

провадять судову землепорядну експертизу; 4) у землепорядній та юридичній науках і в практиці відсутні єдині методи провадження судових землепорядних експертиз. Отже, слід дійти невтішного висновку у тому, що судова землепорядна експертиза має науковий інструментарій, який використовується у землепорядній науці. Вона належить до земельних відносин, організації використання і охорони земель, землеустрою, земельного кадастру, оцінки землі та землекористування у цьому аспекті. Ця її специфіка мало вивчена в літературі і автори мають намір досліджувати питання, що стоять перед сучасною землепорядною наукою в контексті зазначеної проблематики, яка входить до методології судової землепорядної експертизи:

- аналіз сутності, методології та технологій провадження судової землепорядної експертизи;
- авторська класифікація судової землепорядної експертизи, а також її об'єктів;
- розробка авторських методів провадження судової землепорядної експертизи.

This article examines the state of the methodological basis of judicial land planning expertise in Ukraine, which includes the following types of judicial expertise: land-technical; land valuation; expertise on land organization issues. A logical-content scheme of the system of measures and actions included in the structure of land organization has been developed. The objects of land organization that should be included in the objects of judicial land planning expertise have been expanded. In particular, such as: land plots of land share owners (pai); boundaries of territorial communities and starosta districts; boundaries and the regime and conditions of use and protection of land plots and functionally used lands; boundaries of restrictions and encumbrances (land servitudes) in the use of lands and other natural resources; boundaries and the regime and conditions of use and protection of forest lands and plots for the preservation of natural landscapes, restoration and improvement of soil fertility, reclamation of disturbed lands and land reclamation of low-productivity plots, protection of lands from erosion, flooding, drying, landslides, secondary salinization, acidification, swamping, compaction, pollution by industrial waste and chemicals, etc., conservation of degraded and low-productive lands, prevention of other negative phenomena; boundaries

of regime-forming objects; geodetic coordinates of land plots and other real estate objects, the operation of which is provided for or not provided for on a given land plot; boundaries and the regime and conditions of use and protection of lands for crop rotation, haymaking and pasture rotation; cadastral plan or technical documentation; boundaries and the regime and conditions of special use and protection of lands and other natural resources and biodiversity within the territories of ecological network zones; boundaries of restrictions on the use of lands that can be established by a comprehensive plan for the spatial development of the territory of a territorial community. The research found that: 1) the name "land-technical expertise" should be changed as it inaccurately describes this type of special research; 2) in land planning science, the types of land planning expertise (land-technical, land valuation, land organization) are not generalized and not classified, and as a result, the classifications of land planning expertise objects are intertwined; 3) there is no unified approach to potential subjects conducting judicial land planning expertise; 4) in land planning and legal sciences and practice, there are no unified methods for conducting judicial land planning expertise. Thus, it is necessary to conclude that judicial land planning expertise has scientific tools used in land planning science. It relates to land relations, the organization of land use and protection, land organization, land cadastre, land valuation, and land use in this aspect. This specificity is not well studied in the literature, and the authors intend to research the issues facing modern land planning science in the context of this problem, which is part of the methodology of judicial land planning expertise: - analysis of the essence, methodology, and technologies for conducting judicial land planning expertise; - author's classification of judicial land planning expertise and its objects; - development of author's methods for conducting judicial land planning expertise.

Ключові слова: *судова землепорядна експертиза, землеустрій, землепорядна наука, земельна ділянка, землекористування як сукупність земельних ділянок.*

Key words: *judicial land planning expertise, land organization, land planning science, land plot, land use as a set of land plots.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблематика судової землепорядної експертизи в українській практиці традиційно розглядається як правило лише у рамках юридичної науки. У той же час, як впливає із самого поняття судової землепорядної експертизи, це дослідження та видача висновку щодо питання, що стосується не юридичної науки, а наук соціально-поведінкових, про Землю та технічних. Адже, при розгляді даної проблематики з точки зору інституційної економічної теорії, здійснення судової землепорядної експертизи пов'язане із трансакційними затратами в галузі землекористування.

Крім того, зазначимо, що у даній статті в термін «судова землепорядна експертиза» ми уклали такі види судової експертизи: земельно-технічна; оціночно-земельна; експертиза з питань землеустрою. Ці види експертиз здійснюються у галузях земельних відносин та використання і охорони земель.

Наукова значимість статті полягає у узагальненні сучасного стану питання методології судової землепорядної експертизи, практична значимість – у формуванні напряму досліджень цієї тематики у межах наук соціально-поведінкових, про Землю та технічних, її практичного застосування. Методика дослідження у цій роботі включає аналіз та узагальнення відомостей про ключові питання методології: найменування та укрупнену класифікацію судової експертизи цього виду, об'єктів та суб'єктів дослідження, методів здійснення судової землепорядної експертизи. Виявлено результати, що показують наявність неточності у визначенні виду експертиз, відсутність єдиної класифікації видів землепорядної експертизи та єдиної класифікації об'єктів землепорядної експертизи, відсутність у науках соціально-поведінкових, про Землю, технічних і юридичній науці та в практиці єдиних методів провадження судових землепорядних експертиз. У статті узагальнюється перспектива розробки авторського підходу до вирішення зазначених проблем. Цінність цього дослідження зумовлена систематизацією проблематики, що намітилася, в контексті якої плануються подальші дослідження. Практичне значення підсумків роботи полягає у необхідності сформулювати коректне найменування такого роду експертизи та запропонувати авторську класифікацію судових землепорядних

експертиз, визначити та зафіксувати міцно пов'язані з такою класифікацією види об'єктів та суб'єктів дослідження, провести аналіз напрямів розроблюваних авторських методик проведення судової землепорядної експертизи.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є дослідження питань, що стосуються провадження та узагальнення сучасного стану методології судової землепорядної експертизи.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Процесуальні законодавчі акти [1 - 4] вказують на те, що експертиза - це сфера пізнання, що виходить за межі юридичної науки. Закон України «Про судову експертизу» вказує на те, що *судова експертиза* – «це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду» [1]. Також зазначимо, що *судова експертиза* як процесуальна дія складається з двох процесів: проведення досліджень з питань, поставлених перед експертом, та надання висновку експерта з цих питань. При цьому експертом називається особа, яка має спеціальні знання у різних галузях науки, техніки, мистецтва. Таким чином, можна абсолютно однозначно говорити про те, що питання, що стосуються дослідження в судовій експертизі, відносяться до ведення тієї науки, в галузі якої маються на увазі дослідження, і не є предметом дослідження юридичної науки.

В цьому зв'язку, наші дослідження мають на меті аналіз стану методологічних засад землепорядної судової експертизи. Завдання, які ставлять нами для досягнення зазначеної мети – аналіз складових методології землепорядної судової експертизи, включаючи:

- ◆ найменування видів судової землепорядної експертизи;
- ◆ об'єкти дослідження в розрізі видів судової землепорядної експертизи;
- ◆ укрупнену класифікацію в розрізі видів судової землепорядної експертизи за критерієм об'єкта дослідження;

- ◆ суб'єкти дослідження судової землепорядної експертизи;
- ◆ методики в розрізі видів судової землепорядної експертизи.

При вивченні літератури зазначеного профілю складається думка, що дослідженнями в галузі землепорядної експертизи займаються не тільки землепорядники але і юристи та фахівці інших спеціальностей.

Широкої практики вивчення, узагальнення питань фахівцями у сфері соціально-поведінкових та наук про Землю немає. Традиційно підхід до експертизи здійснюється через призму процесуального законодавства, що суперечить природі землепорядної експертизи.

Аналіз питань найменування експертизи. Говорячи про землепорядну експертизу, потрібно звернутися до закону України «Про землеустрій» [5] для виявлення тієї суті, якою є на сьогодні землеустрій. Поняття землеустрій структуровано як систему заходів (рис. 1).

Рис.1. Логічно-змістовна схема системи заходів і дій, що входять у структуру землеустрою

Одночасно важливо зазначити, що з 2003 р. згідно статті закону України «Про землеустрій» об'єктами землеустрою є:

- територія України;
- території адміністративно-територіальних одиниць або їх частин;
- території землеволодінь та землекористувань чи окремі земельні ділянки [5].

З 2020 р. згідно статті 25 закону України «Про землеустрій» до об'єктів землеустрою ввійшли території територіальних громад [5].

У зв'язку з цим експертиза такого напрямку має називатися, крім оціночно-земельної; експертизи з питань землеустрою, швидше за земельно-технічну [6] - ***експертиза з питань землекористування.***

Також слід констатувати, що назва «***землевпорядна експертиза***» - це назва, що історично склалася, яка передбачає наявність об'єкта дослідження, пов'язаного із земельними відносинами та використанням і охороною земель.

Аналіз об'єктів дослідження. Як і у будь-якому дослідженні, у судовій експертизі також мають бути визначені об'єкти. Звісно ж, що об'єкти, які стають об'єктами експертизи, так званої судової землевпорядної, не завжди відповідають об'єктам землеустрою, наприклад, коли йдеться про обмеження та обтяження, режимоутворюючі об'єкти землеустрою, території збереження природних ландшафтів, відновлення та підвищення родючості ґрунтів, території землекористування знищеного або пошкодженого військовими діями тощо. Згідно закону України «Про землеустрій» [5], крім у загальному зазначених об'єктів землеустрою відносяться такі як:

- * земельні частки (паї);
- * межі територіальних громад та старостинських округів;
- * межі та режим і умови використання й охорони земельних угідь та земель функціонального використання;
- * межі обмежень та обтяжень (земельних сервітутів) у використанні земель та інших природних ресурсів;
- * межі та режим і умови використання й охорони лісових і ділянок збереження природних ландшафтів, відновлення та підвищення родючості

ґрунтів, рекультивації порушених земель і землювання малопродуктивних угідь, захисту земель від ерозії, підтоплення, висушення, зсувів, вторинного засолення, закислення, заболочення, ущільнення, забруднення промисловими відходами та хімічними речовинами тощо, консервації деградованих і малопродуктивних земель, запобігання іншим негативним явищам;

- * межі режимоутворюючих об'єктів;
- * геодезичні координати земельних ділянок та інших об'єктів нерухомості, експлуатація яких передбачена або не передбачена на даній земельній ділянці;
- * межі та режим і умови використання й охорони земель сівозмін, сінокосо- і пасовищезмін;
- * кадастровий план або технічна документація;
- * межі та режим і умови особливого використання й охорони земель та інших природних ресурсів і біорізноманіття в межах територій зон екологічної мережі [7];
- * межі обмежень у використанні земель, що можуть встановлюватися комплексним планом просторового розвитку території територіальної громади [8];
- * інші об'єкти.

Незважаючи на те, що об'єкти судової землепорядної експертизи та землеустрою відповідно до закону України «Про землеустрій» [5] у деяких випадках ідентичні, у більшості випадків вони не збігаються.

У контексті об'єктів дослідження, що визнані відповідно до закону України «Про судову експертизу» [1], та об'єктів дослідження, які можуть бути визнані такими в рамках судової експертизи, пропонується наступне зіставлення (табл.1). Зазначимо, що деякі об'єкти, запропоновані Законом про судову експертизу, не є і ніколи не будуть об'єктами землепорядної експертизи (наприклад, тварини, трупи та ін.). У той же час є можливою класифікація об'єктів землепорядної експертизи відповідно до зазначеного закону.

Отже, у порівнянні із приведеним нами переліком об'єктів землеустрою у відповідності до закону України «Про землеустрій» [5] та в існуючій практиці,

можна дійти невтішного висновку, що у науці не узагальнені і приведені до єдиної класифікації об'єкти земельпорядної експертизи.

Таблиця 1. Порівняння об'єктів дослідження відповідно із законом України «Про судову експертизу» та об'єктів дослідження судової земельпорядної експертизи

Об'єкти дослідження відповідно із законом України «Про судову експертизу»	Об'єкти дослідження судової земельпорядної експертизи в існуючих нормативних документах
Речові докази	Відомості про земельні ділянки, території або про їх частини, позначені на кадастрових картах (планах) [9], електронних носіях та інших носіях
Предмети	
Документи	Документи (землевпорядна документація), пов'язані з формуванням, змінах, припиненням існування об'єктів земельпорядної експертизи або констатацією існування або відсутності існування об'єктів дослідження
Матеріали справи	Відомості про об'єкт спору [10]: 1) земельно-технічна експертиза: - про земельну ділянку, її частину або кількох земельних ділянках; - землевпорядна документація; - документи, що підтверджують права на земельні ділянки; - документи, що підтверджують права на земельні поліпшення, в т.ч. поділ їх між співвласниками; - поземельні книги, створені відносно земельних ділянок; - витяги з Державного земельного кадастру тощо; 2) експертиза з питань землеустрою: - теж, що і в пункті 1 3) оціночна-земельна: - про земельну ділянку, її частину або кількох земельних ділянках; - землевпорядна документація та з оцінки землі; - документи, що підтверджують права на земельні ділянки; - документи, що підтверджують права на земельні поліпшення; - поземельні книги, створені відносно земельних ділянок; - витяги з Державного земельного кадастру тощо; - аналітичні відомості
Зразки для порівняльного дослідження	Якісна характеристика ґрунтів
Тварини, будівлі тощо	Не входять до об'єктів земельпорядної експертизи

Аналіз класифікації судової землепорядної експертизи. Звісно ж, що об'єкт дослідження землепорядної експертизи умовно можна розділити на три великі частини:

1) дослідження документів (*землепорядна та документація з оцінки землі*), що є основою формування, зміни, припинення існування об'єктів землепорядної експертизи чи констатації існування [11, 9] чи відсутності існування об'єктів дослідження. Йдеться тут не про форму документа (*не про почеркознавчу експертизу, не про експертизу давності створення об'єкта та його справжності*), а про його зміст (*правильність його складання з погляду вимог земельного та спеціального законодавства, його змістовну частину*);

2) дослідження безпосередньо об'єктів – земельних ділянок, їх частин, землекористування як сукупності земельних ділянок, їх меж та режиму і умов землекористування [9, 11, 12] (*у тому числі на місцевості: геодезичних координат земельних ділянок та об'єктів, міцно пов'язаних з ними, аналіз та зіставлення з даними матеріалів землепорядної документації та ін.*);

3) дослідження безпосередньо об'єктів – територій, їх частин та їх меж [9] (*коли йдеться про межі АТО, територіальних громад, зони з особливими умовами використання територій, територіальні зони відповідно до правил землекористування та забудови*).

Звісно ж, що у землепорядній та науці права сформувалося у сенсі протистояння двох об'єктів: земельної ділянки та території [13].

З одного боку, таке протиставлення надумане: земельна ділянка та її частина, або сукупність земельних ділянок як територія землекористування є об'єктом прав та їх обмежень, територія адміністративно-територіальних одиниць (АТО), територіальних громад, територій природно-заповідного фонду тощо є об'єктом управління, планування процесів. Тут слід зазначити, що автори в даному випадку поєднують поняття зони, території та їх частини (*в поняття території*) як об'єкти, відомості про які є в Державному земельному кадастрі. Територія (як масштабний об'єкт) може включати безліч земельних ділянок. Одні території можуть перетинати інші. Отже, ці об'єкти мають сприйматися в

комплексі, відповідно до вимог закону України «Про державний земельний кадастр» [9].

Однак у цій ситуації актуалізується сенс філософського закону єдності та боротьби протилежностей. Звідси випливає такий висновок.

З *іншого боку*, судові справи розглядаються щодо конкретних земельних ділянок та конкретних територій, а не щодо земельних ділянок на території взагалі. Сторони у справі, зазвичай, не мають спеціальної освіти у галузі земельних відносин та організації використання земель. А якщо мають, то є особами, зацікавленими у результаті справи, і тому передбачається, що вони не можуть бути об'єктивними. Експерт повинен засновувати свій висновок на накладенні поняття території як об'єкта управління та земельної ділянки як об'єкта прав. І, подібно до того, як публічні інтереси найчастіше суперечать приватним інтересам, режим території та режим земельної ділянки можуть суперечити один одному. Саме тому видається, що розглядати їх як об'єкт дослідження потрібно порізно, але враховуючи їх режими.

Отже, відсутність єдиної класифікації об'єктів тісно пов'язані з відсутністю класифікації видів землепорядної експертизи.

Аналіз суб'єктів дослідження. У науці існує маса суперечок з приводу того, хто може бути і хто має бути експертом під час здійснення судових землепорядних експертиз. Так, існує думка, що не всі землепорядники можуть бути експертами з таких справ. Землепорядники, навпаки, часто мають думку, що тільки вони можуть бути експертами з експертиз такого роду. Практика також складається на користь землепорядників: як правило, їм (сертифікованим інженерам-землеупорядникам) довіряється землепорядна експертиза. Водночас слід зважити на те, що існує перелік експертних спеціальностей, яким навчають вищі навчальні заклади.

За наявності диплома, як передбачає законодавець, особа може провадити експертну діяльність. Це означає, що така сфера діяльності прирівнюється до професійної, наукової [14].

Проте практика складається в такий спосіб, що суди, зазвичай, доручають проведення експертиз землепорядникам. Вони мають спеціальні знання і

володіють, як видається, ремеслом створення землепорядних проектів, технічних планів, актів обстеження та кадастрових планів території в рамках ведення землепорядної діяльності.

Таким чином, відсутність єдиного підходу до потенційних суб'єктів землепорядної експертизи залишається актуальною проблемою, дискусійною темою. Нам здається, це питання належить до міждисциплінарного вирішення на стику землепорядного процесу і юридичних наук, тому потребує більш детального дослідження.

Аналіз методів виконання судової землепорядної експертизи.

Під методикою нами розуміється сукупність методів виконання судової землепорядної експертизи.

Звісно ж, єдиний підхід до методів у судовій землепорядній експертизі обґрунтований вимогою забезпечення єдності обсягу дослідження, інструментарію, послідовності, точності, трактування спеціальних норм.

Так, судова спільнота вказує на неможливість встановлення загального підходу до виробництва одного виду експертиз. Йдеться про ситуації, коли суддя доручає провадження експертизи одному експерту та отримує якийсь висновок. У рамках провадження у справі провадження повторної експертизи доручається іншому експерту, він використовує інші методи дослідження та отримує інші результати. Оскільки суддя не має спеціальних знань у галузі землепорядної науки, йому може бути важко зробити висновок про коректний метод дослідження і, як наслідок, непросто отримати правильний результат. У той же час, результат судової експертизи найчастіше є суттєвим доказом у справі.

Саме тому в землепорядній і юридичній науках та в практиці відсутні єдині методи провадження судових землепорядних експертиз.

Це питання є ***цілим напрямом у землепорядній науці***, що залишається недослідженим і неуніфікованим. Звісно ж необхідно розкрити їх у подальших працях.

На закінчення слід зазначити, що:

а) назва «*земельно-технічна експертиза*» має бути змінена, оскільки неточно описує цей вид спеціальних досліджень;

б) у земельпорядній науці не узагальнені та не приведені до єдиної класифікації види земельпорядної експертизи (*земельно-технічна, оціночна-земельна, з питань землеустрою*) та, як наслідок, класифікація об'єктів земельпорядної експертизи переплітаються;

в) відсутня єдність підходу до потенційних суб'єктів, які провадять судову земельпорядну експертизу;

г) у земельпорядній та юридичній науках і в практиці відсутні єдині методи провадження судових земельпорядних експертиз.

Отже, слід дійти невтішного висновку у тому, що судова земельпорядна експертиза має науковий інструментарій, який використовується у земельпорядній науці. Вона належить до земельних відносин, організації використання і охорони земель, землеустрою, земельного кадастру, оцінки землі та землекористування у цьому аспекті.

Ця її специфіка мало вивчена в літературі і автори мають намір досліджувати питання, що стоять перед сучасною земельпорядною наукою в контексті зазначеної проблематики, яка входить до методології судової земельпорядної експертизи:

➤ аналіз сутності, методології та технологій провадження судової земельпорядної експертизи;

➤ авторська класифікація судової земельпорядної експертизи, а також її об'єктів;

➤ розробка авторських методів провадження судової земельпорядної експертизи.

У рамках цієї проблеми пропонується створити наукове об'єднання, присвячене дослідженням у сфері судової земельпорядної експертизи та вдосконалення її методичного інструментарію.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В процесі дослідження встановлено, що: 1) назва «*земельно-технічна експертиза*» має бути змінена, оскільки неточно описує цей вид спеціальних досліджень; 2) у земельпорядній науці не узагальнені та не приведені до єдиної класифікації види земельпорядної експертизи (*земельно-технічна, оціночна-земельна, з питань землеустрою*) та, як наслідок, класифікації об'єктів земельпорядної експертизи переплітаються; 3) відсутня єдність підходу до потенційних суб'єктів, які провадять судову земельпорядну експертизу; 4) у земельпорядній та юридичній науках і в практиці відсутні єдині методи провадження судових земельпорядних експертиз. Отже, слід дійти невтішного висновку у тому, що судова земельпорядна експертиза має науковий інструментарій, який використовується у земельпорядній науці. Вона належить до земельних відносин, організації використання і охорони земель, землеустрою, земельного кадастру, оцінки землі та землекористування у цьому аспекті. Ця її специфіка мало вивчена в літературі і автори мають намір досліджувати питання, що стоять перед сучасною земельпорядною наукою в контексті зазначеної проблематики, яка входить до методології судової земельпорядної експертизи: - аналіз сутності, методології та технологій провадження судової земельпорядної експертизи; - авторська класифікація судової земельпорядної експертизи, а також її об'єктів; - розробка авторських методів провадження судової земельпорядної експертизи.

У рамках цієї проблеми пропонується створити наукове об'єднання, присвячене дослідженням у сфері судової земельпорядної експертизи та вдосконалення її методичного інструментарію.

Література

1. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
5. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 року № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>.
6. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: наказ Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98?find=1&text>.
7. Про екологічну мережу України: Закон України від 24 червня 2004 року № 1864-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15#Text>.
8. Класифікація обмежень у використанні земель, що можуть встановлюватися комплексним планом просторового розвитку території територіальної громади, генеральним планом населеного пункту, детальним планом території: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 червня 2021 року. № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2021-%D0%BF#Text>.
9. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 7 липня 2011 року № 3613-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text>.
10. Оціночно-земельна експертиза. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз. URL: <https://kndise.gov.ua/oczinochno-zemelna/>.
11. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
12. Третяк А.М. Землеустрій: Підручник. Херсон: Олді-плюс, 2014. 520 с.
13. Третяк А.М., Третяк В.М., Гунько Л. А., Третяк Н.А. Земля, земельна ділянка, земельні ресурси, землекористування, природні об'єкти: понятійний базис та функціональне значення. Агросвіт. 2023. № 5-6. С. 25-34.
14. Третяк О. М., Третяк В. М., Ковалишин О.Ф., Скляр Ю. Л. Освітнянські проблеми підготовки фахівців землепорядників та втрата галузі землепорядкування. Ефективна економіка. 2023. № 4. <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1417>.

References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1994), Law of Ukraine “About forensic examination”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (Accessed 05 June 2024).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), “Civil Procedure Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (Accessed 05 June 2024).
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), “Criminal Procedure Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (Accessed 25 June 2024).
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2005), “Code of Administrative Procedure of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (Accessed 25 June 2024).
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2005), Law of Ukraine “On Land Management”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text> (Accessed 26 June 2024).
6. Ministry of Justice of Ukraine (1998), Order “Instructions on appointment and conduct of forensic examinations and expert studies”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98?find=1&text> (Accessed 25 June 2024).
7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), Law of Ukraine “On the Ecological Network of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15#Text> (Accessed 26 June 2024).
8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution “Classification of restrictions on the use of land, which can be established by a comprehensive plan of spatial development of the territory of the territorial community, a general plan of a settlement, a detailed plan of the territory”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 25 June 2024).
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), Law of Ukraine “On the State Land Cadastre”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text> (Accessed 27 June 2024).

10. Kyiv Research Institute of Forensic Examinations (2024), “Appraisal and land expertise”, available at: <https://kndise.gov.ua/oczinochno-zemelna/> (Accessed 27 June 2024).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), “Land Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.ra-da.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (Accessed 30 July 2024).

12. Tretiak, A.M. (2014), *Zemleustrij* [Land management], OLDI-PLUS, Kherson, Ukraine.

13. Tretiak, A.M., Tretiak, V.M., Gunko, L.A. and Tretiak, N.A. (2023), “Land, land plot, land resources, land use, natural objects: conceptual basis and functional meaning”, *Agrosvit*, vol. 5-6, pp. 25-34.

14. Tretiak, A.M., Tretiak, V.M., Kovalyshyn, O.F. and Skliar, Yu.L. (2023), “Educational problems of training specialists of land management and loss of the land management industry”, *Efektivna ekonomika*, vol. 4, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1417> (Accessed 27 June 2024).

Стаття надійшла до редакції 08.08.2024 р.